

Barbara Znamierowska, Lidia Nowak-Chlebicka

Kalendarium

- 1953 Powstanie wspólnej Biblioteki Zakładu Botaniki Polskiej Akademii Nauk i Katedry Systematyki i Geografii Roślin Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pierwszym kierownikiem Biblioteki zostaje prof. dr hab. Jadwiga Dyakowska, która pełniła tę funkcję do 1975 roku.
- 1975 Kierownictwo wspólnej Biblioteki obejmuje mgr Janina Oleszakowa.
- 1987 Początek komputeryzacji zbiorów Biblioteki. Rozpoczęcie opracowania zbiorów z wykorzystaniem pakietu Micro ISIS.
- 1992 Po przejściu na emeryturę J. Oleszakowej z końcem 1991 roku, na stanowisko kierownika wspólnej Biblioteki zostaje powołana mgr Bożena Pietras, która pełni tę funkcję do września 1994 roku.
- 1994 Kolejna zmiana na stanowisku kierownika wspólnej Biblioteki. Zostaje nim dr hab. Andrzej Jankun.
- 1997 Biblioteka rozpoczyna pracę w zintegrowanym systemie VTLS (obecnie VIRTUA).
- 2002 Rozdział stanowiska kierownika wspólnej Biblioteki. Funkcję kierownika Biblioteki ze strony Instytutu Botaniki UJ pełni nadal dr hab. Andrzej Jankun (do końca 2005 roku); ze strony Instytutu Botaniki PAN obowiązki kierownika przejmuje mgr Barbara Znamierowska.
- 2002 Rozpoczęcie prac przy współtworzeniu Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny Polskich Bibliotek Naukowych i Akademyckich (NUKAT) z zastosowaniem systemu VIRTUA (dawniej VTLS).
- 2006 Kierownikiem Biblioteki Instytutu Botaniki UJ, po odejściu A. Jankuna na emeryturę, zostaje mianowana mgr Agata Pazdur.
- 2008 Kolejna zmiana na stanowisku kierownika Biblioteki Instytutu Botaniki UJ. Funkcję tę obejmuje mgr Martyna Ślusarska.

INFORMACJE OGÓLNE

W 1953 roku, równocześnie z powstaniem Zakładu Botaniki PAN, staraniem prof. Władysława Szafera, powołana została Biblioteka, która w połączeniu z już istniejącą Biblioteką Katedry Systematyki i Geografii Roślin Instytutu Botanicznego UJ oraz Ogrodu Botanicznego UJ, dała podwaliny do utworzenia największej biblioteki botanicznej w Polsce. Połączenie obu bibliotek w jedną centralną Bibliotekę stworzyło szansę skupienia w ośrodku krakowskim najcenniejszego naukowego dorobku piśmienniczego, polskiego i zagranicznego z zakresu botaniki i dziedzin pokrewnych.

W obecnym kształcie Biblioteka stanowi wspólną jednostkę dla dwóch instytutów – Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk i Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Ze względu na różne źródła finansowania obu Instytutów, zachowana została rozdzielność majątkowa i finansowa Biblioteki: osobne inwentarze i akcesje oraz odrębne fundusze przyznawane przez Instytuty na gromadzenie zbiorów i finansowanie etatów. Natomiast wszystkie zadania i cele Biblioteki związane z przechowywaniem, opracowaniem i udostępnianiem zbiorów, działalnością informacyjno-bibliograficzną i współpracą międzybiblioteczną, realizowane są wspólnie.

W początkowym okresie istnienia Biblioteka znalazła swoje lokum w tzw. „starym”, dwukondygnacyjnym budynku (obecnie budynek A, por. schemat sytuacyjny w rozdziale Wstęp, niniejszy tom) przy ul. Lubicz 46. W listopadzie 1955 r. Bibliotekę przeniesiono do dobudowanej części tego budynku, urządzając ją na pierwszym piętrze, w pomieszczeniu będącym równocześnie salą posiedzeń Instytutu Botaniki PAN (wówczas Zakładu Botaniki). Dwa sąsiadujące pokoje przeznaczono na magazyn zbiorów i czytelnia.

Dynamiczny przyrost wydawnictw, zwłaszcza ze strony IB PAN, wymagał wygospodarowania dodatkowych pomieszczeń z przeznaczeniem na magazyny zbiorów. W 1968 r. Biblioteka otrzymała, w tzw. „nowym” budynku (obecnie budynek B) przestronne pomieszczenie, do którego przeniesiono wszystkie czasopisma i część książek. Prace te, połączone z reorganizacją katalogu i zmianą sygnatur, ukończono w 1969 roku. Kolejny magazyn (zlokalizowany przy ul. Kopernika 27) Instytut Botaniki UJ oddał w użytkowanie Bibliotece dopiero w 1980 roku. W magazynie umieszczono wybrane tytuły rzadziej wykorzystywanych czasopism i znaczną część broszur. Utrzymujący się na wysokim poziomie przyrost księgozbioru powodował konieczność umieszczenia zbiorów w miejscach na ten cel adaptowanych, m.in.: w piwnicach i na korytarzu pierwszego piętra budynku A oraz w gabinecie i sekretariacie Dyrektora Instytutu Botaniki PAN. W styczniu 2002 roku Instytut Botaniki UJ przekazał Bibliotece kolejne, wyposażone w regały przesuwne, pomieszczenie przy ul. Kopernika 27 przeznaczone na magazyn. Na przełomie lat 2001/2002 część Biblioteki przeniesiono do nowego pawilonu (obecnie budynek C) powstałego, dzięki staraniom Dyrekcji IB PAN (prof. Zbigniew Mirek, ówczesny dyrektor IB PAN), na tyłach kompleksu budynków przy ul. Lubicz 46. Na dwóch piętrach rozlokowano przestronną wypożyczalnię wraz z czytelnia i katalogami, pomieszczenia dla pracowników oraz nowoczesny magazyn zbiorów wyposażony w szafy kompaktowe. W 2011 roku, decyzją obecnej Dyrekcji IB PAN (prof. Konrad Wołowski,

prof. Barbara Godzik), Biblioteka uzyskała dodatkowy magazyn (także z regałami przesuwными) w pomieszczeniu przylegającym do budynku B.

Jednym z punktów działalności Biblioteki było zapewnienie odpowiednich warunków do przechowywania wydawnictw przeznaczonych na wymianę, dubletów i druków zbędnych (tematycznie niezwiązanych z botaniką) do czasu przekazania ich innym bibliotekom, dlatego w 1973 roku, przy ul. Pyłnej wynajęto pomieszczenie z przeznaczeniem na w/w wydawnictwa. Magazyn ten, w 1990 roku, przeniesiono na ul. Widok, by ostatecznie przekazać go w użytkowanie Działowi Wydawnictw Instytutu Botaniki PAN.

Pierwsza wypożyczalnia wspólnej Biblioteki nie była związana ze stałym lokum, lecz miała charakter ruchomy. Karty służące do ewidencji wypożyczeń przewożone były na specjalnym wózku umieszczanym w pobliżu osoby pełniącej dyżur. Z początkiem lat sześćdziesiątych w jednym z pomieszczeń, będącym równocześnie miejscem pracy dla trzech pracowników biblioteki, urządzono wypożyczalnię wyposażoną w półki na karty ewidencyjne wypożyczeń, drewniane regały na wydawnictwa i ladę do obsługi czytelników. W takim kształcie, z drobnymi modyfikacjami, przetrwała ona do marca 2002 roku. Obecna, nowoczesna wypożyczalnia, znajdująca się w nowym kompleksie bibliotecznym (budynek C), wyposażono w estetyczną ladę, komputerowe stanowiska pracy dla bibliotekarza i czytelników oraz windę do przewożenia zbiorów z magazynu.

Miejsca pracy bibliotekarzy, w pierwszym okresie funkcjonowania wspólnej Biblioteki, zostały zlokalizowane w dwóch pomieszczeniach: sali posiedzeń Zakładu Botaniki PAN i sąsiadującym z nią pokoju zajmowanym przez długoletniego kierownika Biblioteki – Profesor Jadwigę Dyakowską. Dynamiczny wzrost księgozbioru i zwiększająca się liczba pracowników Biblioteki wymagała pozyskania dodatkowych pomieszczeń. Doraźnie przyznawane miejsca w różnych budynkach Instytutu stanowiły jedynie połowiczne i krótkotrwałe rozwiązanie. Przeniesienie Biblioteki do nowego pawilonu (budynek C) pozwoliło na umieszczenie rozproszonych dotychczas stanowisk w obrębie jednego budynku. W maju 2011 roku pracownicy Biblioteki IB PAN otrzymali (w nowo powstałym budynku D), przestronne pomieszczenie przeznaczone dla Działu Opracowania Zbiorów.

Obecnie Biblioteka posiada dwa zespoły pracowników z kierownikami podlegającymi bezpośrednio Dyrektorom właściwych Instytutów. Profesjonalne przygotowanie kadry Biblioteki, stale uzupełniającej swoje kwalifikacje, pozwala na pełną realizację zadań stawianych przed współczesną biblioteką. Aktywne uczestnictwo personelu w tworzeniu Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego Polskich Bibliotek Naukowych i Akademickich (NUKAT) pozwoliło na znaczne podniesienie prestiżu Biblioteki w środowisku naukowym.

PROFIL, ZASOBY I UZUPEŁNIANIE KSIĘGOZBIORU

Biblioteka gromadzi piśmiennictwo z zakresu botaniki, ekologii, paleobotaniki, lichenologii i mykologii oraz ochrony przyrody, ochrony środowiska, dendrologii, leśnictwa, rolnictwa, ogrodnictwa, gleboznawstwa, geologii, archeologii, geografii, chemii, fizyki, medycyny i innych.

Oprócz czasopism specjalistycznych i podręczników, gromadzone są także mapy, przezcza, mikrofisz, atlasy botaniczne, słowniki, leksykony i encyklopedie przyrodnicze i geograficzne, słowniki językowe, a także literatura o charakterze popularnonaukowym.

Początkowo stan zbiorów wspólnej Biblioteki stanowił księgozbiór Biblioteki Katedry Systematyki i Geografii Roślin Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, który w 1953 roku liczył 6334 tomy książek i czasopism oraz około 20000 egzemplarzy odbitek prac. Był to załączek, obecnie ponad dwustutysięcznego księgozbioru, wspólnej Biblioteki. Staraniem prof. Władysława Szafera fundusze na zakup wydawnictw i wymianę były w Zakładzie Botaniki PAN (a od 1956 roku w Instytucie Botaniki PAN) znacznie większe niż w Katedrze. W konsekwencji, przyrost zbiorów Biblioteki był zdecydowanie większy ze strony IB PAN i tendencja ta utrzymywała się także w latach następnych.

Powiększanie księgozbioru odbywało się (podobnie, jak i dzisiaj) drogą: 1. zakupu książek z funduszy własnych Instytutów oraz grantów pracowników naukowych, 2. prenumeraty czasopism krajowych i zagranicznych, 3. wymiany krajowych i zagranicznych wydawnictw oraz 4. darów od czytelników indywidualnych i instytucji. Podstawowym źródłem informacji o nowościach wydawniczych, były Międzynarodowe Targi Książki, na których zamawiano wybrane publikacje za pośrednictwem wyspecjalizowanych instytucji, m.in. Ośrodek Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN czy Ars Polona. Obecnie zakup wydawnictw realizowany jest poprzez bezpośredni kontakt z wydawcą lub przez firmy pośredniczące.

Ważnym źródłem przychodów Biblioteki pozostała po dzień dzisiejszy wymiana wydawnictw z instytucjami krajowymi i zagranicznymi. Z uwagi na fakt, iż Zakład Botaniki PAN nie posiadał własnych wydawnictw, w początkowej fazie funkcjonowania wspólnej Biblioteki wymiana opierała się na rozsyłaniu odbitek prac pracowników naukowych, publikowanych w ramach serii *Publicationes Instituti Botanici Universitatis Jagellonicae Cracoviensis* (od 1957 roku *Publicationes Instituti Botanici Universitatis Jagellonicae Cracoviensis et Academiae Scientiarum Polonae*). Przejęcie w 1956 roku zapasu wydawnictw botanicznych z magazynu przy ul. Sławkowskiej 17 oraz rozesłanie ich do innych instytucji wraz ze spisem starych wydawnictw, spowodowało wzrost liczby kontrahentów i znaczne ożywienie wymiany. Początkowo wspólną wymianę kontynuowano w oparciu o grupę odbiorców związanych z Uniwersytetem Jagiellońskim. Stopniowe pozyskiwanie nowych kontrahentów Biblioteka zawdzięcza m.in. osobie prof. W. Szafera, który udostępnił adresy instytucji, bibliotek i ośrodków, z którymi prowadził prywatną korespondencję. Dzięki temu uzyskano szereg cennych wydawnictw, uzupełniono luki w księgozbiorze oraz skompletowano wiele ważnych tytułów czasopism.

Dynamiczny rozwój wymiany przypadł na początek lat sześćdziesiątych i utrzymywał się przez dwa kolejne dziesięciolecia. Wówczas Biblioteka utrzymywała kontakty z ponad 600 instytucjami krajowymi i zagranicznymi z blisko 60 krajów. Z uwagi na malejące nakłady na naukę w latach dziewięćdziesiątych, konieczne okazało się stopniowe ograniczanie wymiany. Selekcji podlegały najrzadziej czytane czasopisma, jednocześnie dostępne w innych bibliotekach na terenie kraju.

Aktualnie Biblioteka współpracuje z około 25 kontrahentami krajowymi i 230 zagranicznymi w 50 krajach. W ramach wymiany zagranicznej Biblioteka uzyskuje rokrocznie

blisko 300 tytułów czasopism – dla porównania z prenumeraty około 90 tytułów. Do ważniejszych instytucji, z którymi Biblioteka prowadzi wieloletnią wymianę należą: Library of Congress – Washington, Royal Botanical Garden – Edinburgh, Bibliotheque Nationale de France – Paris, The Hattori Botanical Library (Nichinan, Japonia), Biblioteka Akademii Nauk Rosji – Sankt Peterburg, The Institute of Scientific Information, Academy of Sciences of Russia – Moskwa i in.

Nieocenionym źródłem wzbogacania księgozbioru są również, zakupione lub otrzymane w darze kompletne kolekcje wybitnych botaników, m.in. Jadwigi Wołoszyńskiej, Władysława Szafera, Tadeusza Wilczyńskiego, Bogumiła Pawłowskiego, Andrzeja Środonia, Marii Reyman, Janusza B. Falińskiego.

Księgozbiór Biblioteki – stan na dzień 31 grudnia 2012 roku

Stan zbiorów Biblioteki

INSTYTUCJA	STAN ZBIORÓW
Instytut Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk	109 603 vol.
Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego	105 306 vol.
Razem	214 909 vol.

Kategorie posiadanych zbiorów

ZBIORY	INSTYTUT BOTANIKI PAN	INSTYTUT BOTANIKI UJ
Wydawnictwa zwarte (książki, serie, broszury)	73 418 vol.	83 654 vol.
Czasopisma	33 238 vol.	13 782 vol.
Wydawnictwa specjalne: mapy, przezrocza	2 947 szt.	7 870 szt.
Razem	109 603 vol.	105 306 vol.

Czasopisma – 505 tytułów bieżących

CZASOPISMA	INSTYTUT BOTANIKI PAN	INSTYTUT BOTANIKI UJ
Prenumerata polska	24 tyt.	14 tyt.
Prenumerata zagraniczna	22 tyt.	21 tyt.
Wymiana krajowa	24 tyt.	2 tyt.
Wymiana zagraniczna	168 tyt.	82 tyt.
Dary krajowe	66 tyt.	93 tyt.
Dary zagraniczne	46 tyt.	0 tyt.
Zakupy specjalne	4 tyt.	1 tyt.
Razem	354 tyt.	213 tyt.

Obok gromadzonej na bieżąco podstawowej literatury, niezbędnej do pracy naukowej bądź zgłębiania i poszerzania wiedzy botanicznej, Biblioteka posiada także bogaty dział starodruków, spośród których do najcenniejszych zaliczyć należy:

- Lonicer Adam – *Vollständiges Kräuter-Buch oder das Buch über der Reiche der Natur*. Augsburg, 1793 (IB UJ)
- De Lamarck J. B., De Candolle A. P. – *Synopsis Plantarum in Flora Gallica Descriptarum*. Paris, 1806 (IB UJ)
- Fries E. – *Observationes Mycologicae*. Havniae, 1815 (IB UJ)
- Linné C. – *Systema Plantarum Europae* [...]. T. I–III. Coloniae 1785 (IB UJ)

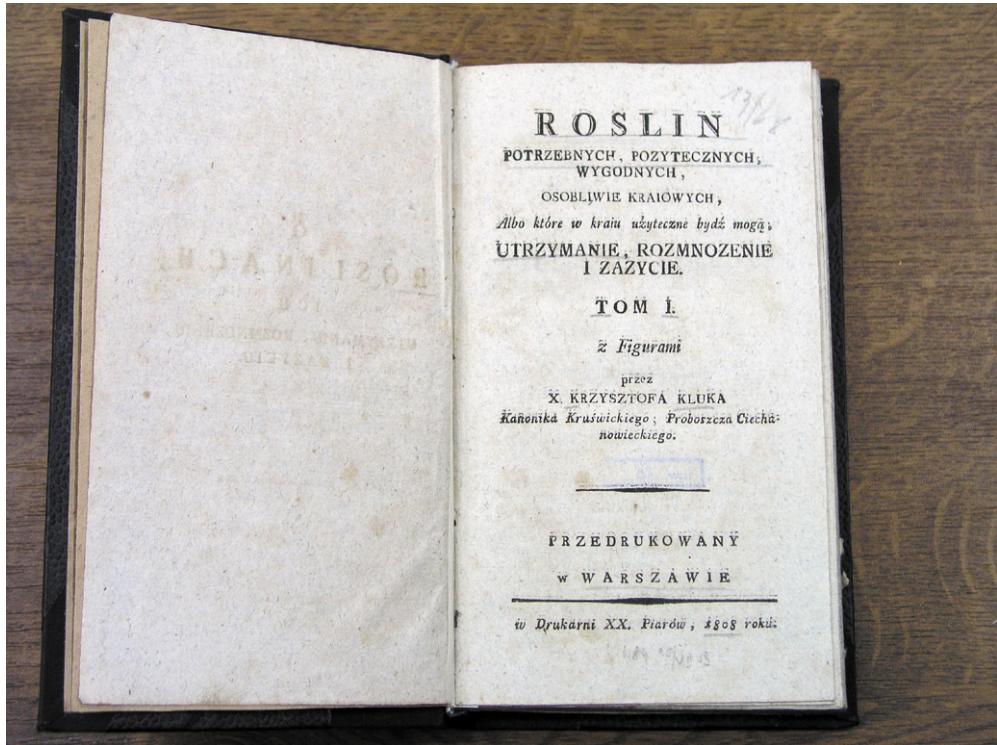
Za niezwykle cenne należy uznać herbarze, będące zarazem najstarszymi drukowanymi księgami przyrodniczymi w Bibliotece:

- Dorstenius Theodoricus – *Botanicon continens herbarum aliorumque simplicium*. Frankfurt, 1540 – najstarsza książka w Bibliotece (IB PAN)
- Du Pinet – *Historia Plantarum ex Dioscorici*. Lughduni, 1561 (IB UJ)
- Siennik Marcin – *Herbarz, to jest ziół tutecznych, postronnych i zamorskich opisanie*. Kraków, 1568 (IB PAN)
- Syreniusz Szymon – *Zielnik*. Cracoviae, 1613 (IB UJ)

Na szczególną uwagę zasługują również polonica botaniczne, których zbiór obejmuje prace XVIII– i XIX-wiecznych klasyków botaniki polskiej, m.in. Feliksa Berdaua, W. S. J. G. Bessera, Krzysztofa Kluka, Józefa Jundziłła, Stanisława Bonifacego Jundziłła, Mariana Raciborskiego:

- Kluk K. – *Roślin potrzebnych, pożytecznych, wygodnych, osobliwie krajowych, albo które w kraju użyteczne być mogą; utrzymanie, rozmnożenie i zażycie*. T. 1–3. Warszawa, 1788–1823 (IB PAN) (Ryc. 1)
- Jundziłł S. B. – *Opisanie roślin w prowincyi W.X.L. naturalnie rosnących według układu Linneusza*. Wilno, 1791 (IB PAN/IB UJ)
- Besser W. S. J. G. – *Primitiae Florae Galiciae Austriacae*. Vol. 1–2. Viennae, 1809 (IB PAN/IB UJ)
- Jundziłł J. – *Opisanie roślin w Litwie, na Wołyniu, Podolu i Ukrainie dziko rosnących, iako i oswoionych podług wydania szesnastego układu roślin Linneusza*. Wilno, 1830 (IB PAN/IB UJ)
- Waga J. – *Flora Polonica Phanerogama sive Descriptiones Plantarum Phanerogamicarum*. T. I–II. Varsaviae, 1847–1848 (IB PAN)
- Berdau F. – *Flora Cracoviensis*. Cracoviae, 1859 (IB PAN)
- Raciborski M. – *Flora kopalna ogniotrwałych glinek krakowskich*. Cz. 1 – *Rodniowce (Archaeogoniatae)*. Kraków, 1894 (IB UJ)

Niezwykle ciekawą kolekcję stanowią stare podręczniki botaniczne autorstwa Krzysztofa Kluka, Karola Linneusza, Edwarda Strasburgera, Józefa Rostafińskiego, Richarda

Ryc. 1. Jeden z cenniejszych starodruków w zasobach Biblioteki IB PAN/UJ – przedruk z 1808 roku dzieła Krzysztofa Kluka (Fot. K. Romejko-Hurko).

Wettsteina, Dezyderego Szymkiewicza i in. Dopelnieniem bogactwa kolekcji jest zbiór starych flor, z których najcenniejsza jest pierwsza flora Tatr G. Wahlenberga *Flora Carpathorum Principalium exhibens plantas in Montibus Carpatibus inter flumina Waagum et Dunajetz*. Göttingen, 1814 (IB PAN/IB UJ).

W zbiorach Biblioteki znajdują się także ilustrowane atlasy roślin, będące prawdziwymi dziełami sztuki wydawniczej, np. Schmidel D. Casimirus Christophorus – *Icones plantarum et analyses partium aeri incisae atque vivis coloribus*. Erlangae, 1793 (IB UJ).

Katalogi biblioteczne

W Bibliotece istnieje możliwość poszukiwania literatury w oparciu o katalogi:

TRADYCYJNE (KARTKOWE) – obejmujące zawartość księgozbioru Biblioteki IB PAN i IB UJ:

- alfabetyczne – dla różnych rodzajów dokumentów (katalog alfabetyczny książek, broszur, czasopism),
- działowe – nazwy działów odpowiadają nazwom najważniejszych dziedzin w obrębie botaniki oraz dyscyplin pokrewnych (katalog działowy książek i broszur),

- specjalistyczne – dotyczą wybranych zagadnień z dziedziny botaniki, np. katalog geograficzny flor, katalog systematyczny roślin.

Tradycyjne katalogi alfabetyczne stanowią kontynuację katalogów prowadzonych wcześniej przez Prof. J. Dyakowską w Bibliotece Katedry Systematyki i Geografii Roślin Instytutu Botanicznego UJ. Wśród współcześnie drukowanych kart katalogowych można znaleźć w katalogu karty z odręcznie wykonanymi opisami bibliograficznymi, m.in. przez Panią Profesor J. Dyakowską.

Katalogi działowe pojawiły się niemal równocześnie z powstaniem wspólnej Biblioteki, jako poszerzenie warsztatu informacyjno-wyszukiwawczego. Natomiast katalogi specjalistyczne, których początek datuje się na wczesne lata siedemdziesiąte XX w., były narzędziem dla nowo powstałej i prężnie rozwijającej się informacji naukowej w Bibliotece.

ZAUTOMATYZOWANE (KOMPUTEROWE) – zawierające kolekcje większości polskich bibliotek naukowych, w tym zawartość księgozbioru Biblioteki IB PAN i IB UJ:

- Katalog komputerowy zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej <http://www.bj.uj.edu.pl/uj/katalog> – obejmuje zbiory Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Collegium Medicum UJ oraz sieci bibliotek instytutowych UJ, w tym zbiory wspólnej Biblioteki Instytutu Botaniki PAN i Instytutu Botaniki UJ,
- NUKAT (Narodowy Uniwersalny Katalog Centralny Polskich Bibliotek Naukowych i Akademickich) <http://www.nukat.edu.pl> – rejestruje zbiory polskich bibliotek naukowych,
- Lokalne bazy danych książek i broszur utworzone w systemie Micro CDS/ISIS (zamknięte w roku 1996, po rozpoczęciu pracy w systemie VTLS).

Początek prac nad zautomatyzowanymi katalogami bibliotecznymi, datowany na rok 1987, wiąże się z zainstalowaniem pierwszego komputera w Bibliotece. Natychmiast rozpoczęto intensywne działania zmierzające do utworzenia komputerowych baz danych. W tym celu podjęto współpracę z mieszczącą się w Krakowie Pracownią Informacji Naukowej podległą Ośrodkowi Informacji Naukowej PAN w Warszawie. Rezultatem tej współpracy było utworzenie czterech baz danych w pakiecie Micro CDS/ISIS, bezpłatnie rozpowszechnianym przez UNESCO: baza ewidencji wypożyczeń oraz bazy opracowania bibliograficznego książek, broszur i czasopism. Baza broszur obejmowała również opisy katalogowe artykułów z czasopism, będące kontynuacją kartoteki przeziernej. Kartoteka ta zawierała wyszukane w różnych publikacjach hasła z zakresu nauk biologicznych ze szczególnym uwzględnieniem botaniki. Umożliwiała ona szybkie dotarcie do literatury z danego zakresu.

Nieprzerwanie do roku 1996 kontynuowano prace w bazach opisów książek i broszur. Zamknięcie baz związane było z przejściem na nowoczesny zintegrowany system biblioteczny VTLS, wdrożony w przeważającej większości bibliotek naukowych w Polsce.

Od lipca 2002 r. Biblioteka czynnie uczestniczy w pracach nad tworzeniem centralnego katalogu bibliotek naukowych (NUKAT) poprzez opracowywanie druków zwartych z zastosowaniem zintegrowanego systemu bibliotecznego VIRTUA.

UDOSTĘPNIANIE KSIĘGOZBIORU

Biblioteka realizuje następujące formy udostępniania zbiorów:

- wystawy nowych nabytków Biblioteki, organizowane co dwa tygodnie w czasie roku akademickiego, dostępne dla wszystkich czytelników,
- udostępnianie na miejscu – wszystkim czytelnikom,
- wypożyczenia na zewnątrz – pracownikom IB PAN i IB UJ, doktorantom obydwu Instytutów oraz studentom Uniwersytetu Jagiellońskiego Wydziałów: Biologii i Nauk o Ziemi, Biotechnologii i Chemii (kierunek ochrona środowiska) oraz studiów międzywydziałowych z kierunków przyrodniczych,
- wypożyczenia międzybiblioteczne krajowe i zagraniczne – wypożyczanie zbiorów, wykonywanie kserokopii i skanów dla czytelników indywidualnych, bibliotek, instytutów naukowych, placówek oświatowych, urzędów i in.

Od początku istnienia wspólnej Biblioteki realizowane były wszystkie formy udostępniania księgozbioru.

Obok regularnie odbywających się wystaw nowości organizowano także wystawy okolicznościowe, będące uzupełnieniem wydarzeń o charakterze historycznym lub naukowym (Ryc. 2, 3). Współczesne prezentacje zbiorów specjalnych organizowane są dla uczestników

Ryc. 2. Sala wypożyczalni i czytelnicy Biblioteki IB PAN/UJ. Wystawa nowości wydawniczych (Fot. K. Rojmejko-Hurko).

Ryc. 3. Sala wypożyczalni i czytelní Biblioteki IB PAN/UJ. Wystawa starodruków (Fot. K. Romejko-Hurko).

Międzynarodowego Studium Doktoranckiego działającego przy IB PAN, dla słuchaczy studiów bibliotekoznawczych odbywających praktykę w Bibliotece, zorganizowanych grup szkolnych oraz użytkowników indywidualnych.

Od chwili powstania Biblioteka udostępnia swoje zbiory nie tylko pracownikom naukowym i studentom, ale wszystkim zainteresowanym. Stały przyrost księgozbioru, a zwłaszcza zagranicznej literatury naukowej, zwiększająca się liczba studentów oraz osób interesujących się botaniką, spowodowały znaczny wzrost zainteresowania księgozbiorem Biblioteki.

DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNO-BIBLIOGRAFICZNA

Biblioteka prowadzi działalność informacyjną i bibliograficzną w zakresie:

- sporządzania opisów bibliograficznych czasopism zagranicznych do Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych w Bibliotece Narodowej,
- sporządzania opisów bibliograficznych druków zwartych i ciągłych w Katalogu Centralnym NUKAT,
- wykonywania zestawień bibliograficznych dla użytkowników indywidualnych, instytucji i bibliotek,
- wypełniania formularzy i ankiet do krajowych i zagranicznych informatorów i baz

danych o bibliotekach, m.in. dla Ośrodka Przetwarzania Informacji czy wydawanego w Niemczech World Guide to Libraries,

- kompletowania prac własnych pracowników IB PAN,
- organizowania cyklicznych wystaw nowych nabytków Biblioteki.

Działalność informacyjno-bibliograficzną potwierdzają już najstarsze sprawozdania z pierwszych lat funkcjonowania wspólnej Biblioteki. Od roku 1954 Biblioteka współuczestniczyła w tworzeniu centralnych katalogów Biblioteki Narodowej, Biblioteki PAN w Warszawie i Biblioteki Jagiellońskiej poprzez sporządzanie zestawień lub opisów bibliograficznych nowych nabytków. Dodatkowo przygotowywano spisy do drukowanych wersji wykazów czasopism zagranicznych gromadzonych w bibliotekach polskich.

W 1975 r. w Bibliotece powołana została komórka do spraw informacji naukowej, której zadaniem była szczegółowa klasyfikacja wybranych artykułów z czasopism, nanoszenie haseł na kartoteki przezierne i wykonywanie zestawień bibliograficznych, a także bieżąca klasyfikacja druków zwartych. Komputeryzacja biblioteki (1987), pozwoliła na zmianę dotychczasowej metody i kontynuację prac w programie Micro CDS/ISIS. Aktualnie, prace te wykonywane są na bieżąco, w trakcie opracowywania wydawnictw, przy użyciu wzorcowych haseł przedmiotowych stosowanych w NUKAT.

Pracownicy Biblioteki byli niejednokrotnie autorami lub współautorami opracowań o charakterze bibliograficznym lub słownikowym z dziedziny botaniki, m.in.:

MIREK Z., NOWAK M., OLESZAK J., PIETRAS B. 1990. *Słownik słów kluczowych z botaniki*. Prace OIN PAN, Kraków, PAN OIN [5205].

NOWAK M. 1991. *Bibliografia flory polskiej – rośliny naczyniowe za lata 1971–1980. Bibliography of Polish flora – vascular plants for the years 1971–1980*. Bibliografie Botaniczne, t. 5. Kraków, PAN Instytut Botaniki im. W. Szafera [5289].

OLESZAKOWA J. 1986. *Bibliografia prac Mariana Raciborskiego = Bibliography of Marian Raciborski's papers*. [W]: Kornaś J. (Red.). *Marian Raciborski. Studia nad życiem i działalnością naukową*. Wyd. 1. Warszawa-Kraków, Uniwersytetu Jagiellońskiego, PWN, s. 135–156. Zesz. Nauk. UJ – Varia, t. 210 [4980].

OLESZAKOWA J. 1986. *Bibliografia prac o Marianie Raciborskim = Bibliography of papers on Marian Raciborski*. [W]: Kornaś J. (Red.). *Marian Raciborski. Studia nad życiem i działalnością naukową*. Wyd. 1. Warszawa-Kraków, Uniwersytet Jagielloński, PWN, s. 157–160. Zesz. Nauk. UJ – Varia, t. 210 [4981].

PIETRAS B. 1993. *Bibliography of Jan Kornaś*. *Fragm. Flor. Geobot. Suppl.* 2(1): 17–52 [5393].

W Bibliotece kompletowano również materiały do bibliografii opracowywanych przez inne Pracownie lub Zakłady Instytutu. Nieprzerwanie do chwili obecnej gromadzone są także prace własne pracowników Instytutu Botaniki PAN.

Wypełnianie licznych ankiet, kierowanych do Biblioteki od początku jej istnienia, pozwalało na wielostronne rozpropagowanie informacji o zawartości zbiorów szerszemu gronu czytelników. Pierwsze dane o Bibliotece znaleźć można było już w latach pięćdziesiątych w krajowych i zagranicznych informatorach, np. w wydawanym przez Stowarzyszenie Księgarzy Polskich Informatorze o Bibliotekach czy londyńskim International Library Directory. Obecnie Biblioteka odpowiada na liczne kwerendy w celach informacyjno-marketingowych.

WSPÓLPRACA Z INNYMI BIBLIOTEKAMI I INSTYTUCJAMI

Biblioteka prowadzi następujące formy współpracy:

- współpraca z Biblioteką Jagiellońską oraz centralnym katalogiem NUKAT w zakresie opracowania zbiorów,
- wymiana wydawnictw z bibliotekami krajowymi i zagranicznymi,
- udzielanie informacji katalogowych, bibliotecznych, bibliograficznych i rzeczowych,
- wypożyczenia międzybiblioteczne – wypożyczenia wydawnictw, realizacja zamówień na wykonanie kserokopii i skanów,
- szkolenia studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, kierowanymi do Biblioteki na praktykę zawodową.

Jednym z wymogów funkcjonowania Biblioteki w środowisku naukowym jest stała współpraca (informacyjna, dokumentacyjno-bibliograficzna, sprawozdawcza, normalizacyjna i usługowa) z innymi bibliotekami, instytucjami i ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą. Korzyści płynące z tych form współpracy, w sposób bezpośredni, przekładają się na dostęp pracowników naukowych do niezbędnej literatury fachowej lub nowoczesnych źródeł informacji. Pręźnie działająca wymiana wydawnictw, sprawnie prowadzona wypożyczalnia międzybiblioteczna oraz szeroko zakrojona działalność informacyjno-bibliograficzna pozwalają na lepszą realizację celów stawianych przed Biblioteką.

Obecnie jednym z ważniejszych zadań Biblioteki jest uczestnictwo w pracach sieci bibliotek naukowych nad współtworzeniem centralnego zautomatyzowanego katalogu bibliotecznego NUKAT. Zamierzeniem podjętych prac jest budowa globalnego społeczeństwa informacyjnego mającego do dyspozycji zgromadzone w jednym miejscu opisy bibliograficzne wydawnictw wraz z ich dokładną lokalizacją w bibliotekach polskich.

Ważnym punktem działalności Biblioteki są także, prowadzone od lat siedemdziesiątych, szkolenia dla studentów kierunków bibliotekoznawczych, przygotowujące kadre bibliotekarzy do nowoczesnych form pracy w bibliotece. Poziom tych szkoleń oceniany jest bardzo wysoko, a kierowanie przez uczelnie na praktyki coraz większej liczby studentów podnosi prestiż Biblioteki w środowisku zawodowym.

PRACOWNICY BIBLIOTEKI

Od roku 1953 r. w Bibliotece było jedno stanowisko kierownika sprawującego opiekę nad funkcjonowaniem Biblioteki jako całości. Pierwszym jej kierownikiem była Prof. Jadwiga Dyakowska, pełniąca tę funkcję nieprzerwanie do roku 1975 (Ryc. 4B). Jej staraniem Biblioteka zawdzięcza stały wzrost księgozbioru, gromadzonego głównie w drodze wymiany wydawnictw, dzięki pozyskiwaniu licznych kontrahentów krajowych i zagranicznych. Kontynuatorami działalności Prof. J. Dyakowskiej byli kolejni kierownicy Biblioteki – mgr Janina

Ryc. 4. Kierownicy Biblioteki IB PAN/U. A: Jadwiga Dyakowska, B: Janina Oleszakowa, C: Bożena Pietras, D: Andrzej Jankun, E: Barbara Znamierowska.

Oleszak (X 1975–XII 1991), mgr Bożena Pietras (I 1992–IX 1994) oraz dr hab. Andrzej Jankun (X 1994–II 2002) – stawiający sobie za cel ugruntowanie pozycji Biblioteki, jako najważniejszej biblioteki botanicznej w kraju (Ryc. 4B–E).

Od marca 2002 r. nastąpił podział funkcji kierowniczych, według którego, na stanowisko kierownika Biblioteki Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN powołano mgr Barbarę Znamierowską, a z ramienia Instytutu Botaniki UJ obowiązki kierownika, do grudnia 2005 roku, pełnił nadal dr hab. Andrzej Jankun. Od stycznia 2006 do grudnia 2007 kierownictwo Biblioteki IB UJ powierzono mgr Agacie Pazdur, a od stycznia 2008 roku funkcję kierownika sprawuje mgr Martyna Ślusarska.

Pracownikami Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN są obecnie: mgr Barbara Znamierowska (starszy kustosz – kierownik), mgr Lidia Nowak-Chlebicka (starszy kustosz

– zastępca kierownika), Anna Kupiec (starszy technik – dokumentalista) i mgr Krzysztof Miłowski (starszy specjalista), natomiast Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego reprezentują: mgr Martyna Ślusarska (kustosz – kierownik), mgr Joanna Komorowska (bibliotekarz), Bernadeta Pawlik (bibliotekarz) i mgr Zofia Dubiel (młodszy bibliotekarz w Zakładzie Cytologii i Embriologii Roślin IB UJ, ul. Grodzka 52).

Byli pracownicy Biblioteki Instytutu Botaniki PAN

Lp.	Nazwisko i imię	Okres zatrudnienia	Stanowisko
1	Białka Danuta	01.01.1991–31.03.1992	Bibliotekarz
2	Bidzińska Ilona	16.02.1987–30.09.1989	Kustosz
3	Bilińska Danuta	16.03.1973–31.08.1974	Starszy bibliotekarz
4	Bill Ewa	23.11.1977–31.12.1977	Bibliotekarz – stażysta
5	Chodorowska Krystyna	15.02.1973–15.05.1973	Pomocnik bibliotekarza
6	Cholewa Irena	22.01.1981–02.06.1981	Magazynier biblioteczny
7	Czerkas-Frydrych Danuta	01.05.1969–30.06.1969 15.05.1970–30.09.1970	Inżynier – stażysta
8	Czernikiewicz Małgorzata	02.09.1976–30.09.1977	Pomocnik bibliotekarza
9	Didkowska Stanisława	01.05.1970–10.09.1970	Starszy technik
10	Dyakowska Jadwiga	31.04.1956–01.03.1962	Kierownik
11	Gębała Anna	27.04.1978–08.06.1978	Młodszy bibliotekarz – ½ etatu
12	Gibka-Miłkowska Zofia	01.09.1974–31.03.1976	Młodszy bibliotekarz
13	Godzik Barbara	15.03.1978–03.04.1978	Młodszy bibliotekarz – ½ etatu
14	Gregorczyk Elżbieta	18.10.1982–30.10.1982	Młodszy dokumentalista
15	Guzik Janusz	01.03.1992–03.01.1995	½ etatu
16	Hruzik-Mazurkiewicz Barbara	08.06.1978–31.12.1978	Młodszy bibliotekarz
17	Janicka Bożena	01.12.1976–31.12.1976	Pomocnik bibliotekarza
18	Jankun Andrzej	01.10.1994–30.09.2001	Kierownik
19	Jedwabny Barbara	01.08.1988–31.07.1990	Kustosz – ½ etatu
20	Jentys Barbara	01.08.1954–01.03.1964	Starszy bibliotekarz
21	Jentys Ewa	02.02.1969–31.08.1979	Bibliotekarz – ½ etatu
22	Krzyżanowska Hanna	12.10.1981–06.03.1982	Bibliotekarz
23	Kubińska Ginetta	01.09.1979–09.02.1980	Magazynier biblioteczny – ½ etatu
24	Kudela Paweł	18.05.1984–15.11.1986	Magazynier biblioteczny
25	Kwasek Ewa (Żmijewska)	01.11.1975–13.01.1978	Młodszy dokumentalista
26	Łukasik Romana	15.03.1964–30.09.1987 01.10.1987–31.12.1989	Starszy kustosz dyplomowany Od 01.10.1987 – ½ etatu
27	Marczyńska Izabela	01.04.1988–31.08.2002	Starszy kustosz dyplomowany
28	Mąsior Izabela	15.10.1987–31.03.1988	Młodszy bibliotekarz
29	Michalczyk Małgorzata	13.04.1978–26.04.1978	Młodszy bibliotekarz
30	Mitka Maria	15.09.1970–31.08.1982	Dokumentalista
31	Nahotko Anna	16.02.1987–30.06.1992	Bibliotekarz
32	Nowak Lesław	19.06.1981–30.10.1984	Magazynier biblioteczny
33	Nowak Magdalena	01.04.1976–09.11.1980 01.10.1982–31.03.2000	Starszy kustosz

Lp.	Nazwisko i imię	Okres zatrudnienia	Stanowisko
34	Oleszak Janina	01.05.1959–03.03.1992	Starszy kustosz dyplomowany – kierownik
35	Orłowska Irena	07.07.1980–31.12.1980	Stażysta
36	Ozaist Joanna	01.10.1976–30.06.1977	Młodszy bibliotekarz
37	Petri Zofia	01.01.1999–13.11.1999	Pracownik Biblioteki
38	Pietras Anna	01.05.1969–30.06.1969	Pracownik Biblioteki
39	Pietras Bożena	01.05.1991–30.09.1994	Starszy kustosz dyplomowany – kierownik
40	Pokrop Bożena	01.10.1974–31.12.1974	Pracownik Biblioteki
41	Pomietło Lucyna	29.11.1984–31.12.1989	Magazynier biblioteczny
42	Romanowska Lidia	01.05.1969–30.06.1969	Pracownik obsługi
43	Rydel Ewa	07.09.1978–30.12.1978	Młodszy bibliotekarz
44	Rzepka Urszula	01.11.1991–30.04.1992	Młodszy bibliotekarz – ½ etatu
45	Sadowska Halina	15.05.1969–01.12.1974	Inżynier (inf. nauk.)
46	Staszkiwicz Krystyna	01.03.1961–31.12.1987	Starszy dokumentalista
47	Szczepański Andrzej	07.09.1978–30.12.1978	Magazynier biblioteczny
48	Świdrak Zofia	01.04.1973–30.06.1973	Pomocnik bibliotekarza
49	Terelak Elżbieta	17.11.1986–17.01.1987	Młodszy bibliotekarz
50	Tołwińska Barbara	01.08.1977–10.10.1981	Bibliotekarz
51	Węsierska-Gądek Józefa	01.01.1969–30.09.1975	Technik laborant
52	Wierzbicka Eugenia	01.03.1955–31.12.1972	Pracownik Biblioteki
53	Wójcik Małgorzata	01.12.1976–31.12.1976	Pomocnik bibliotekarza
54	Zielińska Barbara	01.10.1974–31.12.1974	Pracownik pomocniczy Biblioteki

BIOGRAMY

Dyakowska Jadwiga (1905–1992), prof. dr hab., paleobotanik; Instytut Botaniki 1956–1962; kierownik Biblioteki IB PAN/UJ 1953–1975 (do przejścia na emeryturę). Jej zapobiegliwości Biblioteka zawdzięczała stały przyrost księgozbioru, a pracownicy obu Instytutów dostęp do specjalistycznej literatury, pozyskiwanej głównie drogą wymiany. Dla uczczenia zasług prof. J. Dyakowskiej w 1994 r. w obrębie Ogrodu Botanicznego UJ powołano Muzeum Botaniczne i Pracownię Historii Botaniki Jej imienia.

Oleszak Janina (1932–2005), mgr, starszy kustosz dyplomowany; Instytut Botaniki PAN 1959–1992; kierownik Biblioteki IB PAN/UJ 1975–1991 (do przejścia na emeryturę). Zajmowała się historią botaniki oraz bibliografią przyrodniczą i biografiami przyrodników, co znalazło wyraz w licznych publikacjach. Jej pracy zawodowej niezmiennie towarzyszyła działalność propagatorska, będąca odzwierciedleniem umiłowania książek. Należała do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (SBP) i Towarzystwa Przyjaciół Książki – Oddział Krakowski, kierując nim przez wiele lat.

Pietras Bożena (ur. 1945), mgr, starszy kustosz dyplomowany; Instytut Botaniki PAN 1991–1994; zastępca kierownika Biblioteki 1981–1991, kierownik Biblioteki IB PAN/UJ 1992–1994. W pracy zawodowej wykorzystywała swoje przygotowanie botanika i bibliotekarza. Jest autorką lub współautorką licznych prac o charakterze bibliograficznym i słownikowym.

Andrzej Jankun (1940–2007), dr hab., botanik; Instytut Botaniki PAN 1994–2001; kierownik Biblioteki IB PAN/UJ 1994–2001, następnie po rozdzieleniu kierownictwa Biblioteki na PAN i UJ, pełnił rolę kierownika ze strony UJ do roku 2005. Od roku 1970 sprawował także opiekę naukową nad Biblioteką Zakładu Cytologii i Embriologii Roślin IB UJ, będącą częścią Biblioteki Instytutu Botaniki UJ. Botanik specjalizujący się w cytologii i embriologii roślin. Członek licznych towarzystw naukowych i zespołów redakcyjnych czasopism naukowych. Kolekcjoner książek, interesował się ilustracją botaniczną, współczesną grafiką, malarstwem polskim i kaligrafią.

Znamierowska Barbara (ur. 1961), mgr, starszy kustosz; Instytut Botaniki PAN 1982 →; kierownik Biblioteki IB PAN/UJ 2002 →; uczestniczka wielu konferencji, kursów (m.in. kurs kancelaryjno-archiwalny – uprawnienia archiwisty zakładowego) i szkoleń z zakresu zastosowania systemów komputerowych w bibliotekach naukowych. Specjalizuje się w opracowaniu zbiorów z wykorzystaniem systemów komputerowych (początkowo pakiet Micro ISIS, obecnie zintegrowany system VIRTUA).